

Observatoriul este de done ori in septamana, Mercuria si Sambat'a.

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 101.

— Sibiu, Mercuri 16/28 Decembre. —

1881.

„Observatoriulu“

diariu politicu, national-economicu si literariu

intra cu **1/13 Ianuariu 1882** in anulu alu cincilea alu vietiei si activitatiei sale.

Redactorulu proprietariu alu acestui organu de publicitate, multiamesce onorabilelui publicu romanu si mai de aprópe domniloru abonati, cari din cum l'au primitu dela inceputu, cunoscéndu'i multu mai de inainte program'a in tóte partile ei si tóta tendenti'a, au si remasu constanti intru sprijinirea si incuragiarea lui, spre a continua pe calea apucata, cunoscuta prea bine din nenumerate comunicatiuni si manifestatiuni anteriori.

Micu este spatiulu de care dispunemu, cà-ci elu stà in proportiune cu midiulócele materiali; legionu inse este numerulu cestiuniloru vitali, atátu pure politice, càtu si national-economice, inca si literarie; tocma inse din aceste cause redactiunea s'au adoperatu a face tóta posibil'a economia cu spatiulu, spre a reserva partea lui cea mai mare pentru discussiunea cestiuniloru si comunicarea evenimentelor de interesu superioru, si cea mai mica pentru sciri efemere, passagere, de interesu momentanu. Aplicarea acestui metodu in redactiune este mai grea, dupa noi inse corespunde multu mai bine actualeloru lipse si cerintie. Publiculu nostru nu se afla in fericit'a stare a lectoriloru din alte tieri mai fericite, cá se'i remana timpu mai multu de distractiune; destinulu romanulu este: labóre continua si grea pentru existenta, meditatiune asupra viitoriului.

Acestea premisse, deschidemu pe anulu 1882 prenumeratiune noua, totu cu pretiurile cunoscute, puse in fruntea diariului, adeca

pe 12 luni . . . . . v. a. fl. 8

pe 6 „ . . . . . v. a. fl. 4

atátu in laintrulu monarchiei, càtu si in tieri straine; observamu inse, cá in a f a r a din monarchia si anume in Romani'a se póte abona „Observatoriulu“ in locu de 10 fl., cu pretiu scadiutu de 8 fl. pe unu anu intregu si cu 4 fl. pe 6 luni numai la poste localu, din patri'a propria, de unde se inaintédia immediatu la oficiulu postei reg. din Sibiu.

Spre a ne poté regula cu numerulu exemplarielor de tiparitu, rogamu pe domni abonati, cá se binevoiesca a'si innoi prenumeratiunile càtu mai curendu. Modulu celu mai usioru si mai siguru de prenumeratiune este cu asia numite mandate (asemnatiuni) de posta, in dosulu carora fiindu spatiu de ajunsu, adresele se potu scrie exactu si curatu.

Redactiunea.

Emigrantii de tóte nationalitatile.

Tóte declamatiunile laudaróse ale diarielor unguresci oficióse despre progresele ce ar face Ungari'a sub sistem'a dualistica, sunt si remanu o satira amara faciã cu realitatea. De nenumerate ori s'a scrisu si vorbitu despre desiartarea tieriei de locuitori prin migratiune. Pana inainte cu 3—4 ani se scia mai numai de esirea ardeleniloru, romani, secui, sasi in Romani'a. Noi unii ne-amu opusu totudeauna la esirea romaniloru din acésta tiéra; dara inainte cu siepte ani vediendu cá nu mai póte fi vorba de a retiné pe ómeni, amu propusu atunci, amu repetitu si inainte cu 3 ani, cá se cugetamu la midiulóce de a regulá si organisá migratiunea, dupa exemplulu altoru popóra, germani, anglii, irlandi, pentru-cá nefericitii se nu ésa orbesce fara nici-unu planu si fara alta perspectiva in viitoriu, decátu a deveni sierbi si argati golani si flamendi ai unoru familii, sau egoiste si tirane, sau mai totu asia de lipsite cá si emigrantii.

Impregiurari si fapte, la a caroru descriere iti

aduci aminte de fugile tataresci, ne facu cá se revenimu póte acum a diecea-óra, la vechi'a nóstra dorintia. Nu ne-amu preocupá si de migratiunea familiiloru de alte nationalitati, de care sunt destui cari potu ingriji; s'a intemplatu inse in dilele trecute o blastematia, care ne face se generalisamu cestiunea. Diariile ungurene publicara o scire despre intórcerea dela Dobrogea a mai multoru familii romanesci, la Banatu de unde esisera. Acestu casu apoi se comentá asia, cá aceia au fostu totu numai nisce romani lenesi cá toti romanii, n'au lucratu in patri'a vechia, s'au pusu si in Dobrogea pe fóle la somnu, si apoi firesce cá au fostu goniti de acolo.

Dara minciun'a sémena cu canele schiopu, iute o ajungi din apoi si'i dai in capu. Caus'a cea adevrata a intórcerei aceluor nefericiti o vomu citi indata mai la vale cu fiori. Pana atunci se constatamu din acte publice si din diarie totu ungurene unu altu adeveru nimicitoriu alu calumnii si acela este cá: „migratiunea s'a incinsu si a luat proportiuni mari in tóte nationalitatile Ungariei si ale Transilvaniei.“ „P. Lloyd“, carui de altumentrea inca'i place se ascundia adevurari de acestea, in Nrulu din 22 Dec. pune numerulu celoru emigrati din Ungari'a la Americ'a in diece ani (1870—1880) la 50 mii de suflete! Intrebamu pe calumniatori: fostau toti acei emigranti ómeni lenesi, perde-vara, cari pe càtu timpu se aflau in Ungari'a dormiau tóta dio'a prajindu-se cu faci'a la sóre? Nicidecum, ei ei au fostu ómeni spoliati de mic'a loru avere si de tóte fructele munciei loru celei crunte. Curatu si respicatu se scie acésta din mai multe acte oficiali.

„Pesti Naplo“, carui ii place se bata fórte desu in pinteni, publica in Nr. din 22 Decembre o petitiune sau memorandu alu Societatiei agromice din Ungari'a superiora, adressatu ministeriului, din care aflamu, cá daca inainte esiau emigranti cu sutele, acum au inceputu se ésa cu miile. Consiliulu municipale din comitatulu Zemplinu cu aprópe 300 mii locuitori, a facutu asemenea. Din actele acelea ese, cá cei mai puçini ómeni emigra de lenesi ori de strengari, ci cá ori-càtu muncescu, nu mai potu traí in tiér'a loru, cà-ci pe lângã ce munc'a li se platesce fórte reu, apoi si ce le-aru remanea dela gura, fisculu le ia totu in impositie si executiuni. Migratiunea s'a intinsu preste vreo cinci comitate din munti pana de vale spre puste. In acelasu timpu proprietarii (domni . . .) striga, cá nu mai afla de anulu nou sierbitori si cá multimea asia numitiloru dileri, adeca sclavii albi ai loru, dispare neincetatu de prin comune, ceea ce inse cunoscatorii impregiurariloru afla a fi fórte naturalu. Mii de proletari platiti miserabilu de reu, abia se ajungu se'si omóre fómea si se'si copere golatatea cu càtu castiga in lunile de véra, éra pentru érna nu le remane mai nimica, prin urmare cadu totu la „domni“, la jidovi si la alti usurari; in fine ei cu familiile loru iau lumea in capu si trecu preste mare pe la Hamburg, Brem'a, Lübek, la care porturi ii indrépta si apoi ii imbarca agentii speculanti cu suflete de colonisti. S'au luat câteva mesuri contra migratiunei, inse fara vreunu resultatu pipaitu. Paspórtu nu li se dau, agentii inse sciu se'i scótia din tiéra si fara paspórtu. Este ordinu datu, cá se prinda pe agenti ori unde'i voru aflá, dara aceia cá ómeni fórte practici cum sunt, sciu se se ferésca.

Se ne intórcemu la Banatu.

„Luminatoriulu“ din Temisiór'a de vreo siése septemani incóce publicá câteva casuri din cele mai funeste despre saracirea sistematica, maiestrita a poporulu romanescu si despre total'a lui esterminare din unele comune. Celu din urma casu barbaru descriu pe largu dupa acte si de càtra unele diarie magiare si nemtiesci, este dela comun'a Topolovetiu, unde dupa-ce o saracira cu unu imprumutu de 8000 fl. defraudati apoi de càtra

doi deregatori talcharesce, mai pe urma vendu'a comun'a la toba; noulu proprietariu suferi pe locuitori in casele loru pe lângã conditiuni grele, la care ómenii s'au supusu, de si au vediutu cá nu voru fi in stare se le implinésca. Asia a si fostu. Atunci noulu proprietariu ii esecutá prin tribunalu si le puse terminu se ésa din case si mosii. Ce se faca ómenii in apropierea ernei? N'au voitu se ésa. Deci proprietariulu ceru ajutoriu armatu si ridicá tóte usile si ferestrele dela locuintiele loru, apoi ii dete in drumu. 144 suflete se vediura in campu sub cerulu liberu. Plansete si vaiete cá la perirea Jerusalimului.

Acésta totu éra prea grósa. Veni pretorulu (szolgabiro) si alti functionari, asiediã pe o parte de familii in comunele vecine; despre altele nu scimu ce se voru fi facutu.

Inca numai una. „N. Pester Journal“ informatu mai bine decátu alte diarie de càtra companiile de jidovi din Banatu, in primulu seu Nr. din 22 Dec. asigura, cá dupa-ce au emigratu vreo 200 de familii de bulgari, se mai gatescu alte câteva sute, cá se se intórca in patri'a loru, de unde venisera in Banatu odinióra de fric'a turciloru, éra dintre serbi se stramuta mereu in Serbi'a. Ce e mai multu: chiaru dintre svabii cei multu laudati cá colonisti, incepu multi a se stracurá din Banatu in alte tieri, éra cele vreo 5 comune de francesi colonisati in timpulu resbóieloru isi mai apara bietu averile loru cu pusc'a la ochiu.

Asia dara nu numai romanii lasa Banatulu, ci si alte popóra. „P. J.“ asigura, cá in tinuturile pe unde sub Mari'a l'eresi'a se canalisase regiunea fórte bine si éra laudata de fertilitatea sa, astadi canale sunt astupate si ruinate, din care cauza inundatiunile remanu stabili, in loculu graneloru minunate vedi balti intinse, puturóse, pestilentiali. Acésta e starea de astadi a unei parti considerabile din Banatu, numitu mai inainte de dualismu cu totu dreptulu de càtra tóta lumea: Granariulu Ungariei! Unde sunteti voi preoti ai lui Ddieu, servitori ai altariului, cá se plangeti alaturea cu poporulu càtu a mai remasu pe desertele Banatului?!

Si acum se vedemu de sórtea emigrantiloru scosi din Romani'a la reclamarea gubernulu ungurescu. Acea e descrisa in „Alegatoriulu“ pre cum urmédia:

„Emigrantii banatieni.

Verciorov'a, 3 Dec. v. 1881.

Domnule Redactoru!

Despre cele 4—5 sute de suflete emigrate in dilele trecute din Banatu, despre cari v'am scrisu cá au trecut pe aici, asiu fi voitu se nu mai vorbescu, dara astadi acesti Romani au fostu trimisi éra in tiér'a loru si credu cá ar fi bine se cunósceți si dvóstra trist'a sórte a acestoru emigrati. Se póte óre se ve faceti o idea despre starea loru? Nu, domnule redactoru, este cu deseversire imposibilu. Numai aceste fiintie nenorocite potu se simtia, dara se o spuna sunt incapabile.

Adi deminétia acesti ómeni fara patria s'au datu josu aici din trenu, cà-ci au fostu reinapoiati cu calea ferata dela Bucuresci; la unii le lipsiã caii, la alti caruti'a, si lucru de inspaimentatu, la unii soçiele, la alti pruncii, si in fine toti erau lipsiti de sdramtiele cu cari intrasera in tiéra, fiindu-cã ajunsi aici, au trebuitu se'si vendia caii, carutiele si hainele de pe ei, cá se nu piéra de fóme. „Copii, neveste si barbati au moritu de miseria pe drumuri cá dobitócele, si pe unu mortu ilu duceau cu ei acasa.“

Nu exista condeiu sau penelu spre a zugraví starea acestoru nefericiti. Feçiele loru erau brastate de siróiele de lacremi, ochii loru rosii si secati. Nu mai poteau se planga, decátu se rogau, si in tóte partile audiai suspine: „O dómne, dómne!“ Vedea pe mame tinendu'si mititeii in braçie, goli si flamendi, soçii tinendu'si de mana soçiele, toti

nise umbre de inspaimentatu; unii cu o róta franta la caruia, alții cu carulu defacutu, unii cu caii storsi de fôme, incapabili de a mai duce trasurile, alții pe jos, și soldatii ungurești luându-i din dereptu și grabindu-i se plece rapede. Prinsonierii adusi dela Plevn'a, nu ajunsesera în atâta miseria, nu erau asia de abatuti. Am întrebatu pe unii, cum s'a întemplat de se întorcu érași și mi-au spus că au fostu până la Bucuresci, d'ara craiulu ungurescu care este acolo (consululu), nu știu de ce s'a superatu, că a facutu se'i întorca înapoi și nu i-a lasatu se mërğa mai înainte.

Nenorociti, candu plecaseră, își derimasera casele și venduseră mai pe nimica ce le mai remasese, și acuma, candu suntemu numai la începutulu ernei, ei au remasu goli sub ceriulu liberu, fără adăpostu, fără mijlocu de traiu, fără posibilitate de a se hraní cu munc'a și pe lângă acelea bolnavi.

Vai de ei!"

Panslavismulu în Ungari'a.

Faimosulu matadoru alu magiarismului, Béla Grünwald, a publicatu în dilele acestea sub pseudo-numele Felvidéky unu studiu despre „protestantismu și panslavismu“.

Citamu din acela vreo câteva date instructive. *) Biserica evangelică (luterană) are în Ungari'a propria 4 districturi eclesiastice (diecese); acestea sunt: celu dincolo de Dunare, celu de lângă Dunare, celu de lângă Tis'a și celu de nordu din comitatele slovace.

În acestea 4 districte sunt 694 parochi și cooperatori și 1530 docenti, cu totii 2224 persoane eclesiastice și scolastice. Din cei 694 parochi și cooperatori sunt 455 cu simțimente ungurești (unguri curati și renegati) și 239 inși adești ai panslavismului (adeca cari nu voiescu se se supuna orbesce, nu voiescu se introduca în bisericile și școlile lor limb'a magiara etc.). Éra dintre cei 1530 docenti 986 inși sunt de simțimente „patriotice ungurești“, éra 544 inși panslavisti. Din numerulu totale de 2224 inși 1441 „patrioti“, éra 783 „panslavisti.“ Asia d'ara mai multi că a 3-a parte din numerulu totalu. Acesti 783 inși sunt inimi ai statului (?), ai poporului preste care sunt pusi (?) și ai eclesiei evangelică (?).

D'ara se specificamu datele după districte.

Districtu de dincolo de Dunare cu 190 de preoti și 405 docenti e uniculu, în care nu știu de agitatiuni panslaviste. (În acelu districtu, afara de 2—3 esceptiuni, toti credinciosii, preotii și docentii sunt unguri curati).

Urmédia districtu de lângă Tisa.

Aici a fostu odinóra cuibulu panslavismului. În gimnasiulu și preparandi'a suprimata din N. Rőcze s'au crescutu o multime de preoti, docenti și alti inteligenti, cari astadi sunt cei mai mari panslavisti (sau mai corectu: apertori neosteniti ai poporului slovacu). Astadi înse sub presiunile politico-administrative ale guvernului și ale energiculu superintendente, are din 141 preoti 85 inși „patrioti“, și 56 panslavisti, din 343 invetiatori 223 unguri și renegati, 120 inși slovaci; cu totii din 484 inși 308 patrioti și 176 panslavisti.

Mai tari sunt panslavisti în districtu de lângă Dunare.

În cele optu protopopiate se afla 108 preoti, din cari numai 33 de simțimente ungurești, éra 75 inși panslavisti dechiarati; din 265 invetiatori abia 52 unguri și 213 panslavisti; de toti din numerulu de 373 inși abia 85 adeca 20.6 % patrioti buni, éra ceilalti 213 adeca 77.4 % panslavisti. Acésta e patri'a Sturiloru, Hurbaniloru, Hodjiloru etc. Aici au traitu și lucratu, traiescu și lucrédia stegarii, conducatorii panslavismului. Terenulu eclesiasticu e în man'a lor, și si pe celu civilu se consolidédia din ce în ce mai tari (că advocati, medici, oficianti etc.).

Urmédia în fine districtu Baniense de nordu. Acesta e celu mai latitu, mai impoporatu; se estinde din comitat. Bars, preste Zolyom, Hont, Neograd, Pest-Pilis-Solt, Békes, Csongrad, Cianad, Bács-Bodrog, până în Torontalu și Temesiu. Are 255 preoti, din cari 147 inși de simțimente ungurești și 108 panslavisti, și 517 invetiatori conf. din cari 306 patrioti și 211 contrari. Asia d'ara din numerulu totalu de 772 inși 58.3 % sunt patrioti și 41.7 % panslavisti.

Multi dintre cei insirati între panslavi sunt, numai cryptopanslavi, pe fația se aréta magiaroni, éra unii sunt de cei cu două fețe. *)

Sam. Rutkay, fostu parochu evangelicu alu Micinei de susu, descopere în brosiur'a „Autonomia, religiune, nationalitate“ mai multe din agitatiunile panslavistiloru. În Schemnitz se adunau tenerii fără deosebire de religiune la preotulu cat. And. Radlinsky și se consultau în timpulu și după revoluțiune despre agendele viitorie. În Posionu studentii slovaci atâtu cat. câtu și evang. se adunau noptea pe la 11—12 ore în cas'a lui Lud. Stur, se consultau și tineau vorbiri. Atare societate se adună în anii 50 totu noptea și la profes. Kucka în Schemnitz și altele airea.

Asemenea societati exista și astadi. Astufeliu societatea secreta a teologiloru panslavisti din Posionu, cari au de emblema o péna și o sabie puse în cruce cu inscripțiunea „Za narod a sorbod“ — „pentru natiune și libertate;“ ceea ce însemna: vomu luptá cu péna și de va fi lipsa, cu spad'a pentru natiunea și libertatea slovacéscă.

Multu ajuta întru propagarea panslavismului și femeile, și de aceea preotii, docentii panslavisti se și adopera a'și castigá câtu mai multe partizane din sexulu frumosu, cari apoi cá mame, soții propaga mai departe ideile lor.

Scopulu brosiurei lui Grünwald este, se îndemne pe guvernulu „parintescu“ la noue presiuni, persecutari în contra preotiloru, docentiloru, inteligentiloru slovaci, cari de și li s'au opritu „Matica“ literaria, închisu sau magiarisatu gimnasiile, preparandiele etc., totusi n'au voitu și nu voiescu se abdica de nationalitatea lor, ci concentrati în Turocz-Sz.-Márton, publica diarie și carti slovacesti și se lupta pentru drepturile lor nationale.

B.—siu V. Popescu.

Inquisitiunea p'ntre Romani. În anii în cari renegatulu Bela Grünwald a fostu v-comite în Ungari'a superioare la slovaci, la acelu poporu laboriosu și iubitoriu de pace, abusandu foarte greu de pozițiunea sa, a organizatu acolo spionagiulu și inquisitiunea, pe care mai tardiu o prefacú în retia aruncata preste tóte 4 diecesele confesiunei luterane, de care se tinu cei mai multi slovaci, o a intinsu apoi și preste slovaci catolici. Spionagiulu a fostu consideratu totdeauna cá lucru infam, éra inquisitiunea în consciintiele ómeniloru cá cea mai spurcata tirania. Bela Grünwald se încerca se aplice inquisitiunea religiósă de odinóra la simțimentele nationali, la limb'a materna a popóraloru, la cultur'a lor.

Presupunemu cá toti lectorii nostrii cunosc ce éra inquisitiunea din secolii trecuti, anume cea din Spani'a, care a duratu până pe la începutulu secol. presentu și a desiertatu tiér'a de locuitori cu sutele de mii. Insusirea cea mai caracteristica a inquisitiunei éra, cá ori-ce strengariu, chiaru și criminali scapati din prinsori erau bineveniti cá denuntianti și acusatori, acusatiloru înse nu le éra permis a cere se fia confrontati cu acusatorii; cu alte cuvinte: inquisitorii dedeau crediementu întregu la spioni, éra acusatiloru nimicu. Alteori 2 martori, cari diceau cá ceea ce știu despre acusat, audisera și ei dela altii, numai câtu nu'si mai aduc aminte dela cine, erau prea de ajunsu, pentru-cá acusatii se fia condamnatii la torturi crunte, la confiscare de averi, la temnitie inputite cu sierpi și cu clotiani la unu locu, la galera, la exiliu, la rugu de focu. Mai departe acusatiloru nici nu le éra permis a produce martori în favórea lor, sau daci si produceau, éra vai și de sufletulu acelora, cá-ci inquisitorii nu'i considerau de martori, ci de complici la cutare eresu, la conspiratiune, la rebeliune și cadeau totu în pedéps'a dictata acusatiloru. Din acésta cauza acusatii mai nici-odata nu aflau nici defensori, cá-ci mai în urma éra vai și de advocatulu care cutediase ale apará caus'a.

Tóta press'a européna, cáta este bine informata despre scárnavele persecutiuni nationali din Ungari'a și Transilvani'a, este de acordu, cá în Ungari'a persecutiunile religiósă de odinóra s'au tradusu aprópe ad literam în persecutiuni nationali. Precum se diceá odata: „Unitatea religiunei“, sau bastila, exiliu, gal'ra, mórte,“ întocma se dice adi: „unitate nationala magiara, sau cá veti fi tractati cá tradatori de patria“, prin urmare conformu §§. 142—151 din cod. pen. veti fi închisi pe 5—10

—15 ani, sau si pe tóta viéti'a, ori în casulu celu mai bunu vi se va cití asupra capului vostru ali-niatulu alu doilea din §. 172. Acestu §. 172 merita cea mai de aprópe luare aminte a nóstra a toturor în combinatiune stricta cu ceilalti §§-i din capu VI. A vorbí sau a scrie reu despre vreo nationalitate sau confesiune religiósă, spre a provocá ura contra ei, se pedepsesce cu prinsóre până la doi ani și cu glóba (amenda) în bani până la două mii fl.

Ar dice cineva, cá acelu §. scutesce pe tóte nationalitatile. Aberatiune cumplita, cá-ci în praxa este cu totul altumentrea, Éca cea mai turbata provocare la ura contra nationalitatii slovace și contra confesiunei luterane; ar fi înse absurdu a si cugetá, cá pentru calumni cá acelea va trage vreodata cineva pe Bela Grünwald la vreo răspundere. A dice în acestu statu la sute de mii și milióne de cetatieni leali: Panslavistu, Dacoromanistu în sensu politicu și cu tendentia de a se desbiná de elu cu o parte de teritoriu, este identicu cu tradare de patria, cu felonie (perduellio, crimen majestatis). D'ara ele sunt bune de masca pentru tirania, de aceea și sunt permise a se repéti de mii de ori pe tóte tonurile, spre a încordá ur'a cea mai intensiva contra slaviloru și romaniloru.

Se nu créda nimeni, cá d'aca terorismulu este mai intensivu și mai pe fația între slovaci, asupra romaniloru nu aru apasá aceleasi mesuri ale tiraniei; numai câtu la noi înca nu are curagiulu a se desbracă tocma în pielea góla, ci se învelue în ceea ce numescu negustorii gaziru, cum e sit'a désa. Mai deunadi scriá unu domnu, cá romanii de aceea nu citescu diarie romanesci, cá acelea nu sunt bune. Pe lângă fiacare functionariu de nationalitate romanéscă pandesce câte o duzina de spioni, cá se védia nu cumva citește vreo fóia sau carte romanéscă. Nu sunt două luni, de candu érași ni se descoperira unele casuri de acestea. Positiune, promotiune, pensionare, tóte sunt în jocu. Multi dintre preotii recomandati pentru ticalós'a de subventiune de cátra pretoru sau v-comite, nu cutédia a se aboná la vreunu diariu romanescu, de frica se nu si-o pérda; de alta parte pretorulu este asia de bunu, în câtu îngrijesce a se aboná comun'a politica pe lângă „Közlöny“, înca vreunu diariu politicu gubernamentale, pe care apoi pop'a le póte cití gratis, d'aca știe unguresce; d'aca nu, atâtu mai bine, elu se remana prostu, orbu și surdu, elu și comun'a întréga, se nu afle nimicu despre câte se întempla în tiéra și în lume, sau se afle și se știa numai asia și atâta, câtu place comitelui și pretoriloru. La cele mai multe comune este oprita abonarea la vreunu diariu romanescu din lad'a satului. În o diecesa, pe care nu voim se o numimu, chiaru și docentii sunt reu veduti, d'aca unii din ei aluneca se citéscă vreunu diariu romanescu, mai alesu d'aca este politicu. Se afla și familii particulare, nici de functionari nici de preoti, care înca nu prenumera la diarie politice, totu de frica, cá-ci éca le crescu fetiirii pe la școle, voru se fia aplicati și se nu tréca de dacoromanisti. Altii au processe și se temu se nu le pérda. Până înainte cu doi ani se mai facea esceptiune cu unu singuru diariu politicu, pentru-cá trecea de gubernamentale. Astadi tóte patru di-ariile politice stau pe aceeasi nivella, tradatórie, dacoromaniste, prin urmare afurisite în solidum.

Éca deci inquisitiune și asupra romaniloru. Acú mai lipsesce se se afle și aici unu tiranu cá Grünwald, se aléga pe dacoromanisti dintre cei unguriti și apoi se'i dea pe manile inquisitoriloru. Asia d'ara în acésta epoca se cere totu atâtu curagiu cá se se dea cineva de romanu bunu, câtu se cerea dela magiari sub absolutismu, cá se se professedie fația cu austriacii de buni magiari. *)

Vai de acelu statu, despre care credu politiciii sei, cá'i potu sustiné integritatea și securitatea prin spionagiulu și inquisitiuni teroristice.

Daca nu ar mai fi nici-o alta cauza de a se exilá multi romani, de buna voia și a trece în alta tiéra, inquisitiunea și spionagiulu îi scóte. Nu toti ómenii au destula taria de sufletu, cá se resiste la tentatiuni, sau se sufere necurmata vexatiuni.

*) Se erti domnule redactoru, d'ara eu unulu nu am potutu crede nici-odata până acuma, cá pintre romani se se afle atâti ómeni fricosi, pléca-fuga; mai pe urma se voru teme se'si marturiséscă și credinti'a lor religiósă, ceea ce ar fi cea mai mare infamia. Apoi d'ara ce mai totu dicemu, cá la noi religiunea și nationalitatea sunt un'a?

Not'a corectorului.

*) În adevéru prea instructive, mai virtosu pentru acei romani, cari n'au nici-o idea de nerusinatu spionagiulu și de inquisitiunea actuala exercitata asupra popóraloru nemagiare. Red.

*) Chiaru și dintre slovaci cari se dau de magiari curati, se afla unu legionu de acestia; d'ara ce vreti? Le trebuie pâne, vestimente, locuintia, apoi pensiune. Red.

Conflictulu Austro-Ungariei cu Romani'a.

(Stadiu nou.) Ambasadorulu c. Hoyos fu chiamatu la Vien'a, era nu rechiamatu, care in limb'a diplomatica insemna ruperea totala a relatiuniloru de vecini sau de amici, dupa care ar fi se urmedie numai Ultimatum, daca respectivulu guvern nu face pe voi'a celui ce se simte vatematu sau se pface ca e vatematu. Comitele Hoyos inse a fostu numai chiamatu, cu scopu ca se dea informatiuni prin graiulu viu despre adeveratele cause ale conflictului, si despre natur'a lui; si ca escel. sa fu chiamatu astadata numai spre acestu scopu, se vede si din impregiurarea, ca a lasatu in loculu seu pe altu diplomatu austriaciu br. Saltzberg cu instructiune respicata, ca in absentia sa se reintre nu numai in comunicatiune prin scrisu, ci si prin graiulu viu cu ministrii Maiest. Sale ai regelui Romaniei. Preste acesta se mai adaoge in unele telegrame, ca insusi com. Hoyos inainte de plecarea sa dela Bucuresci avu o lunga conferentia intre patru ochi cu ministrulu presiedente Joanu Brateanu.

Dupa „Weltblatt“ din 24 Dec. in cercurile competente din Vien'a se vede dorintia ferbinte, ca acesta diferentia cu Romani'a se se compuna si impace catu mai curescu si anume inainte de a se readuna catra finea lui Januaru comisiunea europena la Galati. Cu acestu scopu se lucra din Vien'a la Paris si Londr'a, ca guvernele aceluor doue staturu mari Franci'a si Angli'a se capacitea pe romani, dora voru afla o formula de scusa, care se semene cu anecdota cunoscuta, unde trece si capr'a preste punte, remane si capatin'a de curechiu intr'ega, pentruc romanului ii veni in capu se o inplante in cornulu caprei.

Dupa sciri din Angli'a tota acesta secatura diplomatica ar fi fostu urdita si plamadita fara scirea lui D-dieu, numai din partea ungresca prin dn. Benedictus Kállay, secuiu ca toti secuii. Adeca se dice, ca dupa mortea lui Haymerle cativa unguri de positiune inalta au aflatu cu cale a face oresicare pasi diplomatici catu se pote mai energiosi in Bucuresci, in Belgrad, in Sofi'a, cu scopu de a insufla acestoru staturu mici frica si respectu pe viitoriu, era in casu candu s'aru opune, a'i surprinde iute, pe neastepate, pana se nu se reculaga Europ'a, cu o invasiune sangerosa, cu fapta complinita.

Catu adeveru va fi in acesta versiune din urma, se va cunosce numai dupa acesta, candu se voru publica vreodata actele secrete. Ceea ce se pote constata pana acum ca lucru positivu este, ca in Vien'a le pare reu de acelu conflictu si ca aru fi voitu ca se nu se fia intemplatu niciodata, mai alesu dupace omenii reflectara, ca regele Carolu a ignoratu acea fictiune parlamentaria, moderna, absurda, de a considera numai pe ministrii ca responsabili pentru discursuri de tron subscrise de unu monarchu si chiaru pronuntiate in persona, in adunari publice si solemne, ci Maiest. Sa la primirea deputatiuniloru venite cu adresele, se declara de nou solidariu si cu opiniunile camerelor. Preste acesta in Vien'a mai cautara si in Almanachulu de Gotha, in care sunt trecute tote staturile si tote familiile dinastice, unde aflara, ca atatu famili'a regelui Carolu, catu si a reginei Elisabet'a, se afla inrudite cu cele mai mari case suverane din Europ'a, cu Hohenzollern (Prussi'a), cu Habsburg, cu Romanov (Russi'a), cu famili'a Bonaparte si prin aceea cu alte case de ordinea a dou'a, in fine ca si mam'a fiitorului herede alu coronei romane fiu alu lui Leopoldu de Hohenzollern, este infanta (fica de rege) a Portugaliei, si asia mai departe. In Vien'a omenii sciu apretia connexiuni de natur'a acestora.

Nu asia in Budapesta, unde se joa Va-banque in tote. Cum se vede din diversele spectatoratiuni ale diarielor, ungureniloru le ar para forte reu, daca comitelui Kálnoky ii va succede ca se compuna diferentia pe cale paciuita. Curatu si respicatu dicu ungurenii: Mai bine acum indata se damu valachiloru lectiune, ca se le ajunga pe o suta de ani. De aici acelu tonu provocatoriu in diarie si respandirea faimei, ca honvedii au si ocupatu trei districte din Banatulu Craiovei cu arme; de aici limbagiulu celu mai gretiosu, de care amu datu specimine in unu Nr. preced., era de atunci incoco amu fi mai potutu culege vocabulariu intregu compusu totu din spurcatiuni de acelea, pe care nu ne vine nici ale traduce in romanesce, precum de ex.: Der walachische Bauertrotz. Mit solchem Gesindel (strengari) müssen wir uns herumschlagen. Auf einen groben Klotz ein grober Keil etc. etc. („Pester Journal“ Nr. 353 Dec. 23). Acelasiu diariu insulta pe Brateanu ciu ha (gogoritia) de paia a lui Gladstone ministru presiedente alu Bri-

taniei mari, apoi cere Ultimatum, si daca totusi romanii incuragiatu de Angli'a nu voru cadea in genunchi, bataia (fresce jidovesca, buna ora ca cele din sinagogele loru.)

La conflictulu austro-romanescu.

Discursulu ministrulu presiedente J. Brateanu.

(Urmare si fine.)

D-loru, ca se vedeti ca timpurile acelea au trecut, in cari unele poteri isi insusiau dreptulu de a inriuri intr'o tierra ca se puna unu guvern partisanu alu seu, precum de esemplu facea odata Angli'a in Constantinopoli, Lordulu Granville vine prin o circulara, fiindu-ca se dicea ca primulu ministru actualu din Egiptu este partisanulu Angliei si dice: „In opiniunea guvernulu Maiestatiei Sale ministerulu de partidu rezemandu-se pe o putere straina, sau pe o influentia personala a unui reprezentante strainu, nu este susceptibilu de a fi folositoru nici tiei pe care o administratia, nici acelei Poteri, care l-ar fi adusu la putere.“ (Aplause.) Dice mai multe mai susu, dar nu citescu totu, dice ca ar fi cea mai mare jignire si lovitura ce s'ar da siefului Statului. Lord Granville este unu omu de 80 ani, cu o lunga experientia, si fiti bine incredintiatu, ca cuvintele sale sunt luate totdeauna in mare bagare de sema.

D-loru, nu a fostu in intentiunea guvernulu Romanu de a atinge intru nimicu guvernulu Majestatii Sale Imperatulu Austriei, pentru care avemu tota condescendentia. Dara chiaru daca noi am fi fostu atatu de nesocotiti, daca amu fi cunoscutu atatu de puçinu istoria, si daca am fi avut atatu de puçinu instinctu de conservatiune, in catu se jignimu o mare putere, Regele, care are o adeverata veneratiune si amicitia pentru imperatulu Austriei, si acesta nu este numai unu sentimentu personalu, ci este chiaru traditionalu in famili'a de Hohenzollern, ne-aru fi opritu.

Ei domniloru, candu unu ministeriu, fia din Austri'a, fia de ori-unde, cauta se si apere interesele tiei sale, si nu pote se le combine destulu de bine, in catu interesele sale se fia in armonia cu interesele statulu nostru, acesta ne pote opru pe noi de a desbate cu acelu ministeriu, si a'i areta cari sunt drepturile si interesele nostre? pote fi acesta o ofensa? Eu sum incredintiatu, ca nu a fostu decatu o simpla neintielegere, o rea interpretare, care la multi dela noi are se le apese pe consciintia. Dara imi veti dice, de ce acesta presupunere? Pe candu vorbea eri dn. Carpu, imi aduseiu aminte, ca fratele meu Dimitriu Brateanu, trecundu odata pe la Vien'a, s'a dusu se visitiedie pe ducele de Grammont, care era ambasadoru alu Franciei pe langa curtea din Vien'a, si ducele de Grammont i-a facutu despre Tier'a-Romanesca unu tablou ingrozitoriu. Atunci si frate-meu i-a disu: dar bine Duce, cine a potutu se ve dea o asemenea ideia despre tier'a nostra? Compatriotii d-v. cari trecu pe aci, i a respunsu ambasadorulu.

In discursulu de ieri alu onor. d. Carp, mi-am adusu aminte de cuvintele regretabilulu reposatu baronu Haymerle, care mi dicea, ca noi amu creatu unu curentu in tierra in contra Austriei, ca tier'a nu s'a ganditu nici-odata la cestiunea Dunarei, si ca noi am creatu curentulu acela, fiindu-ca noi suntemu inamicii Austriei si amicii altei poteri. Ce au fostu cuvintele de ieri ale d-lui Carp de catu acesta? Ca curentulu a fostu conceputu de Russi'a la inceputu, si noi in fine ne-am facutu instrumentulu aceluor intrigi russesci. Totu acestea sunt si cuvintele reposatulu baronu Haymerle, cuvinte pe cari onor. d. Carp vine si le afirma aci, in Camera, si cari negresitu ca voru fi fostu si de altii impartasite, fiindu-ca si baronulu Haymerle nu le cunoscea si nu potea sci, de catu totu dela ai nostri. Ei bine, in acestu modu voiesce d. Carp si d. Lahovari se ne ajute? ca-ci d. Lahovari astadi a disu, ca ne va da concursulu seu din tote puterile d-sale, daca ne vomu pune pe terenulu cutare. Cu acestu mijlocu ne veniti in ajutoriu?

Dar, d-loru, ce mi s'a parutu ciudatu din partea opostiunei este, ca atunci candu in cestiunea Dunarei dice ca trebuie se tinemu susu si drapelulu drepturiloru si intereselu nostre, face unu tablou de tierra si de guvern, cu care cu dreptu cuventu se da arma ca se se dica: cum? singuri ei spunu ca legile nu se aplica, ca acolo este cea mai mare desordine, celu mai mare arbitraru; cum dar noi Europ'a, avemu se ne lasamu ca ei se ne aplice acele regulamente ale loru? Astfelu d-vostra contribuiti ca se ne dati putere de a lupta pentru apararea drepturiloru si intereselu nostre?

Bine, dle Lahovari, mi-ati spusu ca ati facutu de candu am sugrumatu pe fratele meu in culise, ca se viu eu la putere; prea bine, ati facutu; dar nu poteati se mai taceti si pana mane, pana se va vota proiectulu de adresa? (Aplause.)

Mereu ne totu vorbiti ca se nu intrebuintiamu cuvinte vage, cuvinte sforaitore. Dar mai sforaitore cuvinte ca ale d-lui Lahovari nu s'au auditu niciodata in acesta Camera! (Aplause.)

Ne-ati spusu ca am versatu sange romanescu. Ve pare reu, dle Lahovari? Candu unii in Senatu ne acusa de acesta, le diceamu: negresitu ca acei cari au mersu se-si verse sangele pe campulu Plevnei, nu voru mai fi niciodata instrumentulu dv. ca se sugrumati vocea Romaniei. (Aplause.)

Ne-ati acusat ca nu amu organizatu tier'a. In privintia acesta v'a spusu onor. d. Costinescu ca dv. ati fostu la carma tiei in tota liniscea si nu numai atata, dar nu ati avutu nici o opostiune in Camera, ca-ci ve aduceti aminte, dloru, ca pe atunci, daca vreunulu indrasnea se se scole si se vorbesca ceva contra guvernulu, pe data se radica ca unu leu d. Lahovari si Catargiu si i inchidea gur'a; pe candu astadi vedeti ce se petrece: se luamu procesele verbale de pe atunci si se le comparamu cu cele de acum si se vedemu catu vorbea opostiunea atunci si catu vorbesce acum. Astadi numai dv. tineti tribuna siedintie intregi.

Ce dar ati facutu atunci candu nu era nimeni ca se ve tina in locu? Ati facutu imprumuturi cu sutimi de milioane, pentru ca se acoperiti deficitele budgetare; de ore-ce noi am facutu resbelulu peste Dunare si cu tote acestea nu am bagatu tier'a in datorii. Daca veti dice ca amu emisu bilete hipotecare, ei bine, chiaru acelu imprumutu cu bilete hipotecare, care nu a costatu pe tierra unu banu, si care a inlesnit asi de multu tote transactionile, nu s'a intrebuintiatu nici pe jumetate; ca-ci 12 milioane s'au cheltuitu din acei bani pentru facerea drumulu de feru dela Marasiesci la Budieu, va se dica nici acele 20 milioane si ceva in bilete hipotecare nu le am cheltuitu pentru resbelu. Dara daca acestu resbelu ar fi fostu pe timpul candu dv. erati la putere, era se ve coste sutimi de milioane, ca-ci daca ati cheltuitu sute de milioane in timpu de pace si candu amu venit noi nu amu gasitu nici-opusca, nici-unu tunu, nu amu gasitu nimicu cumparatu de d-vostra, candu nu aveati de catu o armata de vreo 6—7 mii omeni, apoi ce ati fi trebuitu se cheltuiti candu era vorb'a se puneti pe picioru de resbelu o armata bine echipata de peste 60,000 omeni? V'ar fi fostu de ajunsu numai 12 milioane? Ati disu ca noi amu facutu legi cu care amu inclestatu tier'a, si ca prin aplicarea loru amu devenitu stapani absoluti astadi.

Ei bine, si dvostra ati facutu legi, precum am facutu si noi, dar ia se vedemu care din aceste legi au inclestatu tier'a? Tote legile pe care le am facutu noi nu au fostu de catu in interesulu tiei si alu publiculu intregu, si negresitu ca dvostra care nici-odata nu ati voitu, nici voiti se ve uniti cu tier'a, ve pare reu ca astadi s'a facutu astfelu de legi, in catu sunteti siliti se ve supuneti loru si nu le veti mai potea inlatura de catu numai cu baioneta, dar nu baioneta Romanesca, ci straina, ca-ci altfelu nu veti mai potea impune poporulu romanu vointia dv. (Aplause.)

Eta cum v'amu inclesitatu noi pe dv. silindu-ve ca, daca ati voi se mai aveti puterea, se tineti socotela de vointia tiei (Aplause.)

Dloru, v'amu spusu si v'amu repetitu de mai multe ori ca, daca n'amu voitu se damu documentele comisiunei, nu a fostu pentru altceva, de catu ca in trecut, atatu in cestiunea Dunarei, catu si in cestiunea drumuriloru de feru, si in alte cestiuni s'au facutu indiscretiuni, fara vointia dv. negresitu, dar ce voiti? Copilulu i place se vorbesca multu; si v'amu spusu in comisiune, ca toti representatii nostri din strainatate ne au facutu cunoscutu, ca nu ne mai pote comunica nimicu confidentialu, fiindu-ca indata se divulga.

Va veni unu timpu candu ve vomu putea pune la dispositiune archiv'a ministerulu de esterne. Si noi n'avemu de gandu se emigramu; candu veti gasi acte cari se fi compromis cestiunea Dunarei, atunci sunteti in dreptu se ne asiediati dupa cum vomu merita.

Credeti dv. ca cestiunea pusa inaintea Europei intregi, daca ar fi fostu unu angajamentu din partea guvernulu nostru, socotiti ca puterea aceea catra care ne amu angajat, n'ar fi venit se se prevaledie de acelu angajamentu, daca dv. diceti ca s'a incercatu se ne prevaledie numai de o simpla conversatiune cu D. Boerescu?

Mi aducu aminte, ca d. Carp imi facea imputare, ca amu fostu puçinu respectuosu pentru

poterniculu nostru vecinu; a disu că unulu din agentii nostri — si nu credu că a întielesu pe d. Cogalniceanu, a facutu unu memoriu care era provocatoru.

D. Carp. N'amu disu acésta; amu disu că a facutu polemica, care nu trebuia se se faca de unu ministru alu tieiei.

D. presiedinte alu consiliului. Că unulu din agentii nostri ne a trimisu unu memoriu, că alti l'au facutu că se'lu comunice intr'unu modu intimu. Ei bine, eu la toti le amu disu că trebue că ne marginimu numai in a apera drepturile nóstre, dar niciodata se nu atacamu, nici se provocamu.

Si acésta amu diso chiaru amiciloru dv. Le diceamu: aparati dreptulu dv., nu atacati, fiindu-că ve compromiteti caus'a daca puneti violentia, pasiune sau provocare.

Totu acestu limbajiu l'amu tinutu si agentiloru nostri, că se apere drepturile tieiei, niciodata se provóce. Daca vreunulu si-a permis mai multu de câtu este in instructiunile nóstre, aceea remane pe séma sa. A potutu se i se intemple si dlui Carp că aginte, se mérga câte odata mai departe decâtu ce a voitu ministrulu.

Dloru, cestiunea Dunarei este intréga fara se fia intru nimicu compromisa.

Opiniunea nóstra până astadi a fostu, că reglementele cari sunt facute de comisiunea europeana, se fie executate de noi.

Supravegherea o priimimu, ori-cine va voi se o faca.

Voci. Cum ori-cine? Chiaru o potere singura?

D. presiedinte alu consiliului. Că delegatu. Modulu cum se se faca acésta supraveghere nu potu se'lu determinu eu, că-ci acésta nu atrina numai de mine, trebue aci si consimtiementulu celui interesatu. Daca dv. ve pricepeti a face mai bine decâtu noi, dle Carp, vei fi marele cancelar alu Romaniei si vei conduce destinele ei. (Aplause.)

Sciri politice si bellice.

In politica cá si in teatru: sceneri'a se schimba adesea cu totulu pe neasteptate; in câte 9—10 dile nu se intempla nimicu mai memorabile; dintr'odata inse lumea e surprinsa cu evenimente noue.

— In monarchi'a austro-ungara se parea că lucrurile voru pausa celu puçinu in septeman'a serbatoriloru. S'a intemplatu tocma din contra. In Dalmati'a se versà sange; afacerea fu usióra, dara prea semnificativa. Regimentulu imperatescu Nr. 16 se afla in garnisóna la orasiulu Trebinie. Unu despartimentu era detasiatu se faca asia numite barace spre o strimtoare de munte; crivoscianii venindu cá nisce naluci inpuscara patru soldati, dintre cari doi remasera morti. La altu punctu a lipsitu fórte puçinu de n'au pusu man'a pe membrii unei comisiuni de ingineri si oficeri. Acestea casuri sunt proba noua, că crivoscianii cu nici-unu pretiu nu voru se se supuna. Pána acuma sunt 10 1/2 bataliõe si artileria usióra de munte trimisi asupra loru.

Totu in aceste dile serbimea din Hertiegovin'a si Bosni'a se porni cu memoriale si proteste inaintate prin deputatiuni cătra auctoritatile politice austro-unguresci in contra assentarei pentru armat'a imperiale. Ce dicu acei locuitori? Conventiunea austro-turcesca din Aprile 1879 recunósce totu numai pe sultanulu de suveranu alu aceloru provincii. Sub domni'a turcesca crestini au fostu scutiti totudeauna de servitiulu militar; apoi ei nu potu impaca cu consciinti'a loru a depune juramentu sub stindartulu unui suveranu, carele nu este alu loru.

Acésta scire facù impressiune fórte neplacuta atátu in Vien'a câtu si in Budapest'a, din cauza că prin acelu demersu alu serbiloru bosniaci se incuragiadia rebelii, se compromitte greu tóta situatiunea si că éra si se voru mai cere câteva miliõe de ajutoriu suplementariu pentru armata, firesce, totu numai din spinarea popóraloru monarchiei. Turcii din Bosni'a isi ajuta in altu modu: ei in locu de a protesta si petitiona, se stramuta unii dupa altii in Turci'a propria. Cea mai grea este starea beiloru (aristocrati, domni, proprietari) serbi dupa origine si limba, mohamedani dupa religiune. Adevratu că clasa aristocratica mohamedana este până acuma crutiata si multu netedita de cătra guvernulu austro-ungurescu; dara de o parte ide'a că ei se faca servitiulu militar in intr'o armata de ghiauri si inca ghiauri nemti si unguri, apoi necurmatele processe agrarie cu poporulu

tieranu le amaresce fórte multu viéti'a, că-ci dupa tóte scirile din Bosni'a, processele urbariali se inmultiescu si acolo intocma precum sau inmultitu in Transvani'a, unde au ruinat mai multe comune, au nimicitu si existenti'a multoru familii aristocratice, prin frecare de treidieci de ani o cutitulu cu tocil'a, până ce mai pe urma remane si cutitulu numai custura, din care „tiganulu nu mai póte face nici cuie de potcova.

— Triestu. Reu au patit'o locuitorii cetatiei maritime cu portulu seu celu renumitu. Védiendu ei că Ungari'a varsa pe fiacare anu miliõe spre a ridica portulu Fiume preste Triestu si a nimici comerciulu acestuia, sau adeca comerciulu austriacu, au trimisu din partea camerei comerciale deputatiune de patru membrii la Mai. Sa cu memorialu si rogamente, in care cereau câteva reforme de mare importantia, care inse au se coste éra si miliõe. Ce vreti inse? Triestulu e singurulu portu maritimu alu Austriei. Monarchulu primi pe deputatiunea camerei cu multa bunavointia si o asigura, că si Mai. Sa cunósce necesitatea de a se face in fine ceva si pentru Triestu; dara totuodata isi esprimà regretele sale, că deputatii (érasu patru) alesi dela Triestu si din tinutu in camer'a deputatiloru imperiului, in locu de a face opositiune usitata, ei facu opositiune factiósá, (adeca s'au alaturatu la opositiunea nemtiésca alui Herbst, care de 2 1/2 ani se încérca se restórne pe guvernulu, sau mai limpede, opositiune pangermanista). Acelea cuvente ale imperatului cadiura că o bomba preste opositiunea pangermanista si o demascà, éra press'a ei spumega de manía; procurorii confiscara câteva diarie. Apoi dieu asia: Faceti opositiune onesta, sincera, leale, nu opositiune de tirani si tradatori.

— Din Itali'a. Ministeriulu actualu numitu alu lui Depretis dupa presiedentele seu, a venitu in strimtoare, atátu din caus'a caletoriei regelui si a reginei la Vien'a, ceea ce nu a placutu la multi italieni, câtu si din caus'a vechiloru diferentie cu pontificatulu romanu, care nu lasa nimicu din vechile sale drepturi si insiste a pretinde, că celu puçinu in Rom'a se fia numai pap'a suveranu. Multe se spunu in acésta materia, dara se asteptamu adevérea loru.

— Din Angli'a. Mari desastre se anuntia din acelu statu. Dupa-ce in marile sale se inecasera in Novembre preste 60 de corabii, prin terribilele furtune din 24 Dec. s'au mai innecatu alte 44 din care 30 angle, celelalte straine, cu 185 ómeni, éra daun'a trece preste 7 miliõe libre sterline (70 miliõe florini). In acelasu timpu s'au descoperitu éra si câteva mii de pusci si munitiune aduse din Americ'a pentru Irlandi'a.

— In Serbi'a. Ministeriulu isi dete dimisiunea. Intre alte impregiurari acésta scire nu ar insemna nimicu pentru noi, astadata inse ea este fórte semnificativa. Dupa caderea ministeriului Ristici, care petrecuse in dissensiuni continue cu guvernulu unguurescu, dupa nenumerate intrige si amestecu secretu la alegerile noue pentru scupcina (dieta), partid'a lui Ristici remanendu in minoritate, principele Milanu isi alese unu ministeriu pe gustulu unguurescu. Din acea di se cerea in diariele magiare in tonu de comanda, că Ristici se fia datu in judecata criminala, mitropolitulu se fia degradatu, câteva comandanti ai armatei pensionati. Ministrii denumiti din grati'a unguuriloru facura mereu pe voi'a patroniloru, trantira pe mitropolitu si pe altii, lui Ristici inse, care pentru Serbi'a este ceea ce e Brateanu pentru Romani'a, nu cutediara se'i faca altu reu, decâtu ilu pensionara. Dara candu veni ordinea la alte pretensiuni unguuresci, anume la pensionare de comandanti, la persecutare de unii literati, atunci chiaru si in scupcin'a cea alesa pe sprincéna se revoltà sangele nationale si serbescu, si ministeriu cadiu in balta. Dara asia le trebue si serbiloru, cari au pismuitu misielesce patriotismulu lui Ristici. Acuma se vorbesce de unu ministeriu de coalitiune, petecitu ungaro-serbescu, care o va duce dela meru până la peru.

— In Russi'a. Nihilistii cu ajutoriulu demonice loru organizatiuni secrete mai sciura se fure si unu documentu prospetu, si daca acela este in adevéru autenticu, de cea mai mare importantia pentru Europ'a si in specie pentru Romani'a. Acelu documentu se dice a fi: O conventiune secreta inchiata intre comitele Kálnoky si intre Giers locutiitoriu alu ministrului de esterne in St. Petersburg. Simburele acelu tractatu este, că Austro-Ungari'a si Russi'a se domine numai amendoue in peninsul'a balcanica si in Constantinopolu, nesuferindu amesteculu nici-

uneia din celelalte poteri europene, dara independenti'a Romani'a se o favoredie.

— In Egiptu. Colonelulu Ahmet Arabi Bei bravulu patriotu egiptenu, éra si dete de lucru Franciei, Angliei si viceregelui. O noua revolutiune militara sparse la Suez in dilele trecute, cu scopu de a pune odata capetu dilapidariloru din averea publica si de a infrena necurmatulu amestecu alu europeniloru in afacerile tieiei. Acestei revolutiuni se dà insemnatate si mai mare decâtu la cea de asta tótna din Cairo.

Sciri diverse.

— (Timpulu). Dupa Decembre destulu de blandu, de Craciunulu gregorianu vent o ninsóre ce cadiu cá de trei degete, apoi geru dela 7 până la 10° Reaum. Dela 1-a Jan. este opritu absolutu ori-ce importu de vite cornute din Romani'a. Economii nostrii se'si omenésca vitele multu mai bine decâtu până acuma, că-ci in multe parti sunt tractate in modu fórte barbaru.

— (Cinye mintye). „Kelet“ dela Clusin din 24 Dec. afla, că „Romani'a libera“ si „Telegrafulu“ din Bucuresci prea aru fi impertinente, candu dicu că monarchi'a austro-unguresca este unu mosaicu compusu din multe nationalitati, prin urmare si unguirii se'si cunósca lungulu nasului; asia „Kelet“ amerintia cu aceste dóue cuvente romanesci, scrise cu ortografia unguuresca: Cinye mintye. In Ardealu adeca romanulu asupritu s'au vatematu de mórte in persón'a ori interesele sale, nepotendu'si resbuná in acelu momentu, dice cătra asupritoriu: Tine minte!

— (Cine se péra?) „Pesti Naplo“ in Nr. din 23 Dec. afla intre alte cause ale puçinului sporiu de magiarisare, si unele persóne, apoi adaoce, că daca nu ar fi d'an de Miletici (serbu), Hurban (slovacu), Baritiu (romanu), Teutsch (superintendentele sasu in Sibiu), magiarisarea totu ar inaintá mai bine.

Ce mai lucru mare! Ati cercatu cu processe de pressa, cautandu nodu in papura. Védiendu că nu merge asia, ce ve costa se cumperati câteva banditi si asasini de pe puste Ungariei? Cu patru crime capitale mai multu sau mai puçinu.

Bibliografia.

— Geografia pentru scólele poporali. Cursulu I. Editiunea II. Aprobata de comisiunea scolastica Archidiecezana. Pretiulu unui exemplar. legatu 20 cri. Blasiu, 1882. Tipografi'a Seminariului greco-catholicu in Blasiu.

— Elemente din Constitutiunea patriei, sau cunóscrea drepturiloru si detorintieloru cetatienesci. Pentru scólele poporali si adulti. Editiunea II. Reve-diuta si adausa. Cu aprobarea Comisiunei scolastice archidiecezane. Blasiu, 1880. Tipografi'a Seminariului greco-catholicu.

Librari'a romana

W. KRAFFT in Sibiu

recomanda pentru

cadouri de Craciunu:

Càrti pentru tinerime,

Carti de rogaciune in legatura eleganta,

Poesii, Musicalie s. a.

Dein càrti in legatura de lucsu numimu mai cu séma:

Achistieriu (Blasiu)	auritu in barsionu	4.—
„ „ „ „ „	„ „ piele	1.70
„ „ „ „ „	„ „ pândia	1.20
„ „ „ „ „	ne auritu „ „	1.—
Acatistulu (Sibiu)	auritu „ barsionu	4.30
„ „ „ „ „	„ „ piele fina	2.25
„ „ „ „ „	„ „ négr.	1.80
Alessandre B, Compendiu general de Statistica . . .		2.80
Alessi Dr. si M. Popu, Resbelul Oriental din 1877—1878. Cu ilustratiuni		8.—
Alexi Teochar, Harpa si Caval. Poesii		1.—
Bujor, Resbelul franco-germán din 1870—1871 . . .		4.—
Muresianu A., Din Poesiile lui. Aurit 2.50, in pandia .		2.—
Seria a classicilor romani, cuprindend operele ale lui V. Alecsandri, Negruzzi si poesile lui D. Bolintineanu in 12 vol. bros. 25 fl. era leg. rumosf in 11 volume 32 fl. 50 cr.		

Catalogul càrtiloru se va trimite la cerere gratis si franco.

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.